



مهندس محمدعلی نیکویی



دکتر علیرضا مهدویان

پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران در یک نگاه: بخش سوم

به منظور تحلیل آماری داده‌های ارائه شده در بخش‌های پیشین، عملکرد پژوهشگاه در ۳ حوزه آموزشی، پژوهشی و فناوری با بررسی نرخ رشد دستاوردها در بازه زمانی ده ساله ۱۳۹۲-۱۳۸۳ ارزیابی می‌شود.

عملکرد آموزشی پژوهشگاه

عملکرد آموزشی پژوهشگاه را می‌توان با ۲ معیار بررسی کرد: ۱- تعداد دانش‌آموختگان در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری و ۲- نسبت تعداد دانشجویان به اعضای هیئت علمی. در سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۸۳، شاخص تعداد دانش‌آموختگان در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری، به طور متوسط ۱۵٪ رشد داشته که نشانگر دستیابی پژوهشگاه به هدف خود در تربیت پژوهشگران در حوزه علوم و فناوری پلیمر است. نسبت سرانه تعداد دانشجویان هر عضو هیئت علمی که نشان‌دهنده تعداد دانشجویان تحت سرپرستی هر یک از اعضای هیئت علمی تمام‌وقت فعال پژوهشگاه است، از ۰/۸۱ در سال ۱۳۸۳ به ۲/۹۴ در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته است. عدد اخیر نشان می‌دهد، هر عضو هیئت علمی در سال ۱۳۹۲ به طور متوسط هدایت ۳ دانشجویی ارشد و دکتری را بر عهده داشته است. نرخ رشد این شاخص در بازه ده ساله یاد شده، ۱۵٪ بوده است. بخشی از این افزایش به سیاست‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در افزایش ظرفیت پذیرش دانشجو در مقاطع تحصیلات تکمیلی و بخش دیگر این موضوع به افزایش توانمندی اعضای هیئت علمی در پیش‌بردن پروژه‌های دانشجویی طی این سال‌ها بازمی‌گردد.

عملکرد پژوهشی پژوهشگاه

ارزیابی عملکرد پژوهشی پژوهشگاه را می‌توان با شاخص‌های زیر بررسی کرد: ۱- تعداد مقالات با نمایه معتبر، ۲- سرانه تالیف مقالات معتبر اعضای هیئت علمی، ۳- سرانه تعداد مقالات ارائه شده در سمینارهای داخلی و خارجی، ۴- میانگین ضریب تاثیر مقالات منتشر شده، ۵- سرانه تالیف کتاب و ۶- سرانه ثبت اختراع. تعداد مقالات ISI و علمی-پژوهشی پژوهشگاه (مقالات با نمایه معتبر)، از ۸۲ مقاله در سال ۱۳۸۳ با نرخ رشد معادل ۱۲٪ به ۲۲۱ مقاله در سال ۱۳۹۲ افزایش یافته که نشانگر توانمندی این مجموعه در گسترش مرزهای دانش است. نسبت سرانه تالیف این مقالات، از ۱/۰۳ در سال ۱۳۸۳ با ۱۲٪ رشد به ۲/۷۶ در سال ۱۳۹۲ رسیده که بیانگر افزایش تالیف مقالات به ازای هر عضو هیئت علمی است. محاسبه شاخص سرانه مقالات ارائه شده در سمینارهای داخلی و خارجی، بیانگر کاهش ۳٪ آنها در بازه زمانی ۱۰ سال گذشته است که دلیل آن، تغییر سیاست‌های پژوهشگاه، شرایط و تمایل پژوهشگران برای شرکت در کنفرانس‌های ملی و بین‌المللی است. در حوزه تالیف کتاب نیز سرانه تالیف کتاب از متوسط نرخ رشد ۸٪ برخوردار بوده است. سرانه ثبت اختراع به ازای هر عضو هیئت علمی از ۰/۲۵ در سال ۱۳۸۳، در سال ۱۳۸۹ به مقدار عددی ۰/۵۳ افزایش یافته است. در نهایت، مقدار عددی این شاخص در سال ۱۳۹۲ برابر با ۰/۱۵ است که به طور متوسط نشانگر ۶٪ کاهش در ثبت اختراع‌ها در مجامع معتبر داخلی و خارجی است.

به عنوان جمع‌بندی می‌توان گفت، افزایش تعداد دانشجویان در مقاطع مختلف تحصیلات تکمیلی اثر خود را بر افزایش آمار پژوهشی نشان داده است. در عین حال، عدم پاسخ‌گویی ثبت اختراع به عنوان عامل اثرگذار بر پیشرفت پژوهشی و بی‌رغبتی صنایع برای سرمایه‌گذاری و خرید حق مالکیت اختراعات می‌توانند از علل کاهش شاخص تلقی شوند.

عملکرد فناوری پژوهشگاه

عملکرد فناوری پژوهشگاه را با معیارهای زیر می‌توان سنجید: ۱- سرانه تعداد پروژه‌های برون‌سازمانی (دارای کارفرما از صنعت)، ۲- درآمدزایی از محل اجرای قراردادهای صنعتی و ۳- شاخص درآمدزایی پژوهشگاه. مقدار عددی سرانه تعداد پروژه‌های برون‌سازمانی، در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۹۲ به ترتیب برابر با ۰/۶۴ و ۱/۴۹ است که نشانگر مشارکت اعضای هیئت علمی در پروژه‌های دارای کارفرمای بیرون از پژوهشگاه اجرا شده با هدف رفع نیاز صنعت است. نرخ رشد این شاخص تقریباً ثابت باقی مانده و در ۱۰ سال گذشته به طور متوسط ۹٪ رشد داشته است، در حالی که مقدار درآمدزایی از محل اجرای این پروژه‌ها در این بازه زمانی، با ۲۰٪ رشد، نشان از افزایش حجم مبلغ قراردادهای دارد. با توجه به افزایش چشمگیر هزینه‌ها از جمله هزینه‌های پژوهش در این سال‌ها و رکود موجود در صنعت کشور، حفظ این شاخص می‌تواند به نوعی موفقیت محسوب شود. به منظور رفع اثر تورم در محاسبات مالی نرخ رشد درآمدها، شاخص درآمدزایی تعریف می‌شود. این شاخص از تقسیم درآمد اختصاصی پژوهشگاه به اعتبار مصوب به‌دست می‌آید. مقدار این شاخص در سال ۱۳۸۳ برابر با ۳۰٪ بوده است که در سال ۱۳۹۲ به ۳۶٪ درصد می‌رسد که نمایانگر موفقیت پژوهشگاه در زمینه درآمدزایی است.

اطلاعات ارائه شده، بر اساس گزارش‌های سالیانه عملکرد پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران، ارسال شده به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سال‌های متمادی است.